

Modernisering på arbetsmiljöområdet

2016/17:FPM65

Arbetsmarknadsdepartementet

2017-02-13

Dokumentbeteckning

KOM(2017) 12

Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt regionkommittén: Säkrare och hälsosammare arbetsplatser för alla - modernisering av EU:s lagstiftning och politik på arbetsmiljöområdet

SWD(2017) 9

Commission Staff Working Document: Health and Safety at Work is Everybody's Business A Practical guidance for employers Accompanying the document Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European and Social Committee and the Committee of the Regions Safer and Healthier Work for All - Modernisation of the EU Occupational Safety and Health Legislation and Policy

SWD(2017) 10

Commission Staff Working Document: Ex-post evaluation of the European Union occupational safety and health Directives (REFIT evaluation) Accompanying the document Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European and Social Committee and the Committee of the Regions Safer and Healthier Work for All - Modernisation of the EU Occupational Safety and Health Legislation and Policy

Sammanfattning

Europeiska kommissionen har genomfört en omfattande utvärdering av EU:s arbetsmiljöregler (ramdirektivet för arbetsmiljö och 23 relaterade direktiv). Den 10 januari 2017 presenterade kommissionen ett meddelande, där tre huvudsakliga åtgärdsområden lyfts fram: dels åtgärder gällande cancerframkallande ämnen, dels åtgärder för att stödja små och medelstora företag och dels uppdatering av arbetsmiljöreglerna. Kommissionen föreslår åtgärder under främst 2017-2018. En av dessa åtgärder är ett förslag till ändring av carcinogen- och mutagendirektivet (se faktapromemoria 2016/17:FPM62).

Regeringen välkomnar kommissionens meddelande och en modernisering av EU:s arbetsmiljöregler, så att de är bättre anpassade till det moderna arbetslivets arbetsmiljörisker. EU:s arbetsmiljöregler ska innebära en hög skyddsnivå och respekt för nationell kompetens. Regelförenkling ska ske med beaktande av en hög skyddsnivå och ska inte leda till lägre skyddsnivåer.

2016/17:FPM65

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Kommissionen ska vart femte år ta fram en rapport, där en utvärdering sker av det praktiska genomförandet av EU:s arbetsmiljöregler (ramdirektivet för arbetsmiljö och 23 relaterade direktiv). Utvärderingen bygger på rapporter från medlemsstaterna och samråd med arbetsmarknadens parter. Den första rapporten ska formellt omfatta perioden 2007-2012. Kommissionen valde dock att inkludera denna utvärdering i REFIT-programmet, som syftar till att förenkla EU-lagstiftningen och minska kostnaderna för att följa den. Arbetsmiljöreglerna har därför funnits med på resultattavlan för kommissionens regelförenklingsarbete sedan 2013.

En konsultgrupp presenterade 2015 en utvärderingsrapport gjord på uppdrag av kommissionen. Rådgivande kommittén för arbetsmiljöfrågor yttrade sig den 24 september 2015 över rapporten. Den 9 mars respektive den 5 oktober 2015 har EPSCO-rådet antagit slutsatser som hänvisar till utvärderingen. Kommissionen uppmanas bland annat att förenkla arbetsmiljöreglerna utan att sänka skyddsnivån och att förbättra reglerna om carcinogener och mutagener. Den 10 januari 2017 presenterade kommissionen ett arbetsmiljöpaket, bestående av ett meddelande och tillhörande dokument.

1.2 Förslagets innehåll

I meddelandet konstateras att den övergripande strukturen för EU:s arbetsmiljöregler – ett ramdirektiv kompletterat av flera särdirektiv – generellt sett är effektiv och ändamålsenlig. Det finns dock bestämmelser som har blivit inaktuella eller överflödiga och det finns ett behov av att hantera nya arbetsmiljörisker. Utvärderingen visar också att det är en större utmaning för små och medelstora företag att följa arbetsmiljöreglerna än för stora företag. Samtidigt är antalet allvarliga skador och dödsfall större i små och medelstora företag.

Kommissionen konstaterar att EU måste fortsätta investera i arbetsmiljö och säkerställa ett effektivt arbetarskydd, också med tanke på arbetets förändrade karaktär och nya arbetsmiljörisker. Arbetsmiljöåtgärder ska nå så många som möjligt på arbetsplatserna, oavsett vilken relation de har till företaget och

oavsett hur stort företaget är. Åtgärderna måste vara resultatinkrävande, utan alltför betungande formaliteter, och nya digitala verktyg ska användas maximalt för att underlätta genomförandet av lagstiftningen.

Kommissionen lyfter fram tre huvudsakliga åtgärdsområden och föreslår åtgärder under främst 2017-2018:

Åtgärder gällande cancerframkallande ämnen

Kommissionen aviserar lagstiftningsförslag i form av en andra och tredje revidering av carcinogen- och mutagendirektivet (direktiv 2004/37/EG, se faktabromemoria 2016/17:FPM62). Kommissionen aviserar också en fjärde lista indikativa gränsvärden i direktivet om kemiska agenser i arbetslivet (direktiv 98/24 EG).

Lagstiftning ska kompletteras med vägledning och information, bland annat om kopplingen till REACH. Kommissionen aviserar en databas om exponering för vissa farliga kemikalier och lyfter fram Europeiska arbetsmiljöbyråns kampanj under 2018-2019 om farliga ämnen på arbetsplatsen.

Åtgärder för att stödja små och medelstora företag

Kommissionen konstaterar att alla berörda intressenter anser att det inte är rätt väg framåt att göra undantag för små och medelstora företag. Istället behövs särskilda stödåtgärder för att nå ut till dessa företag och hjälpa dem att följa arbetsmiljöreglerna. Som en del av arbetsmiljöpaketet presenterar därför kommissionen en praktisk vägledning, där psykosociala arbetsmiljörisker, belastningsbesvär och ett hållbart arbetsliv särskilt lyfts fram. Kommissionen är tydlig med att befintliga arbetsmiljöregler innebär en skyldighet för alla arbetsgivare att arbeta med dessa frågor.

Kommissionen aviserar ytterligare vägledning framöver. Andra föreslagna åtgärder gäller användandet av webbaserade verktyg för riskbedömning, riktade till både medlemsstaterna och arbetsmarknadens parter. I samarbete med Europeiska arbetsmiljöbyrån avser kommissionen också organisera en översyn där medlemsstaterna och arbetsmarknadens parter kan utbyta bästa metoder för att sänka kostnader för små och medelstora företag. Kommissionen avser också ta fram god praxis gällande psykosociala arbetsmiljörisker och belastningsbesvär.

Uppdatering av arbetsmiljöreglerna

Kommissionen aviserar en tvåårig samverkansprocess med medlemsstaterna och arbetsmarknadens parter, för att uppdatera arbetsmiljöreglerna. Detta ska ske i samarbete med Rådgivande kommittén för arbetsmiljöfrågor. Syftet är att få tydligare och mer relevanta bestämmelser och om möjligt minska den administrativa bördan för företag och tillsynsmyndigheter, men endast om det kan ske med bibehållet eller förbättrat arbetarskydd. Sex direktiv identifieras som prioriterade.

Kommissionen avser ta initiativ till en översyn där medlemsstaternas ömsesidiga granskning ska leda till en lärandeprocess. Denna process ska syfta till att minska administrativa bördor som följer av nationell lagstiftning, men med bibehållet arbetarskydd. Medlemsstaterna uppmanas uppdatera sina nationella arbetsmiljöstrategier, bland annat för att inkludera en plan för översyn av sin nationella lagstiftning. Detta ska ske i syfte att ta bort onödiga bestämmelser och minska den administrativa bördan där det är möjligt, särskilt för små företag och mikroföretag. Kommissionen uppmanar också medlemsstaterna att genomföra en rådsrekommendation om egenföretagare, så att sådana omfattas av nationell arbetsmiljölagstiftning, och att ratificera ILO:s hushållsarbarkonvention (konvention nr 189).

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

EU:s arbetsmiljöregler har huvudsakligen införlivats med arbetsmiljölagen (1977:1160), arbetsmiljöförordningen (1977:1166) och Arbetsmiljöverkets föreskrifter. Förslag till regeländringar skulle sannolikt främst kräva justeringar på föreskriftsnivå och vara av mindre omfattning. Först när specifika lagstiftningsförslag finns, går det att i detalj redogöra för effekter på svenska regler.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Budgetära konsekvenser kommer kunna bedömas först när specifika lagstiftningsförslag finns.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar kommissionens meddelande och en modernisering av EU:s arbetsmiljöregler, så att de är bättre anpassade till det moderna arbetslivets arbetsmiljörisker. Både individer, företag och samhälle vinner på en god arbetsmiljö. Regeringen förespråkar en riktad revidering och inte en fullständig omarbetning av arbetsmiljödirektiven.

Regeringen anser att EU:s arbetsmiljöregler ska innebära en hög skyddsnivå och att medlemsstaternas rätt att behålla eller införa högre skyddsnivåer än enligt minimidirektiv ska respekteras. Länder som vill gå före i arbetet för en god arbetsmiljö ska kunna göra det.

Regeringen stödjer arbetet med regelförenkling och att minska den administrativa bördan. Regelförenkling ska ske med beaktande av en hög skyddsnivå och ska inte leda till lägre skyddsnivåer. Alla har rätt till en god arbetsmiljö, oavsett arbetsgivarens storlek.

Regeringen är också positiv till nya och uppdaterade gränsvärden för cancerframkallande ämnen i arbetsmiljölagstiftningen (se även faktrapomemoria 2016/17:FPM62).

2016/17:FPM65

Regeringen är slutligen positiv till att kommissionen i sin vägledning uppmärksammar psykosociala arbetsmiljörisker och belastningsbesvär – som är viktiga inte minst ur ett jämställdhetsperspektiv – samt ett hållbart arbetsliv. Likaså att rätten till en god arbetsmiljö för alla som arbetar lyfts fram i meddelandet, oavsett arbetsgivarens storlek och formen för arbete.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaternas ståndpunkter kring meddelandet är ännu inte kända. Med yttrandet från Rådgivande kommittén för arbetsmiljöfrågor (september 2015) står de dock alla bakom att en fullständig omarbetning av direktiven inte behövs och att revidering ska innebära bibehållet eller förbättrat arbetarskydd.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas ståndpunkter är ännu inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

De berörda ståndpunkter är ännu inte kända.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Inte aktuellt då det rör sig om ett meddelande. Arbetsmiljödirektiven har dock sin rättsliga grund i art. 153 och art. 194 i fördraget om EU:s funktionssätt. Direktiven är minimidirektiv, vilket innebär att medlemsstaterna får behålla eller införa mer långtgående regler som är förenliga med fördragen. Europaparlamentet och rådet beslutar enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet. För beslut i rådet krävs kvalificerad majoritet.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Inte aktuellt då det rör sig om ett meddelande.

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Samråd med berörda kommer att ske inom ramen för Rådgivande kommittén för arbetsmiljöfrågor samt bli föremål för arbetsmarknads- och etableringsministrarnas högnivåmöte med arbetsmarknadens parter under våren 2017.

Meddelandet presenterades av kommissionen vid ett rådsarbetsgruppsmöte den 3 februari 2017. Det fortsatta arbetet kommer huvudsakligen att ske inom ramen för Rådgivande kommittén för arbetsmiljöfrågor, Europeiska arbetsmiljöbyrån och Yrkesinspektörskommittén.

4.2 Fackuttryck/termer

EPSCO – Employment, Social Policy, Health and Consumer Affairs Council. Rådskonstellationen i Europeiska unionens råd som hanterar sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor.

Europeiska arbetsmiljöbyrån – European Agency for Safety and Health at Work (EU-OSHA). EU:s informationsorgan för arbetsmiljöfrågor. En nationell kontaktpunkt i varje medlemsstat leder ett trepartsnätverk och även styrelsen är trepartssammansatt.

REACH – Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals. EU-förordning nr 1907/2006 som syftar till att skydda människors hälsa och miljön genom att tidigt identifiera de inneboende egenskaperna hos kemiska ämnen.

REFIT – Regulatory Fitness and Performance Program. Kommissionens regelförenklingsprogram.

Rådgivande kommittén för arbetsmiljöfrågor – Advisory Committee on Safety and Health at Work (ACSH). Treparsammansatt kommitté som kan lämna yttranden av rådgivande karaktär till kommissionen.

Yrkesinspektörskommittén – Senior Labour Inspectors Committee (SLIC). En kommitté med fokus på tillsyn, som kan lämna yttranden av rådgivande karaktär till kommissionen. Kommittén består av representanter från medlemsstaternas arbetsmiljömyndigheter.